

Social & emotional skills a PIAAC na rozcestí

Konference AIVD: Terapie realitou ve vzdělávání dospělých

15. prosince 2025

Petra Holečková, NPI ČR

Vymezení přenositelných dovedností
aneb v čem je PIAAC na rozcestí

OECD Skills Studies

Survey of Adult Skills Reader's Companion

OECD Skills Outlook 2025

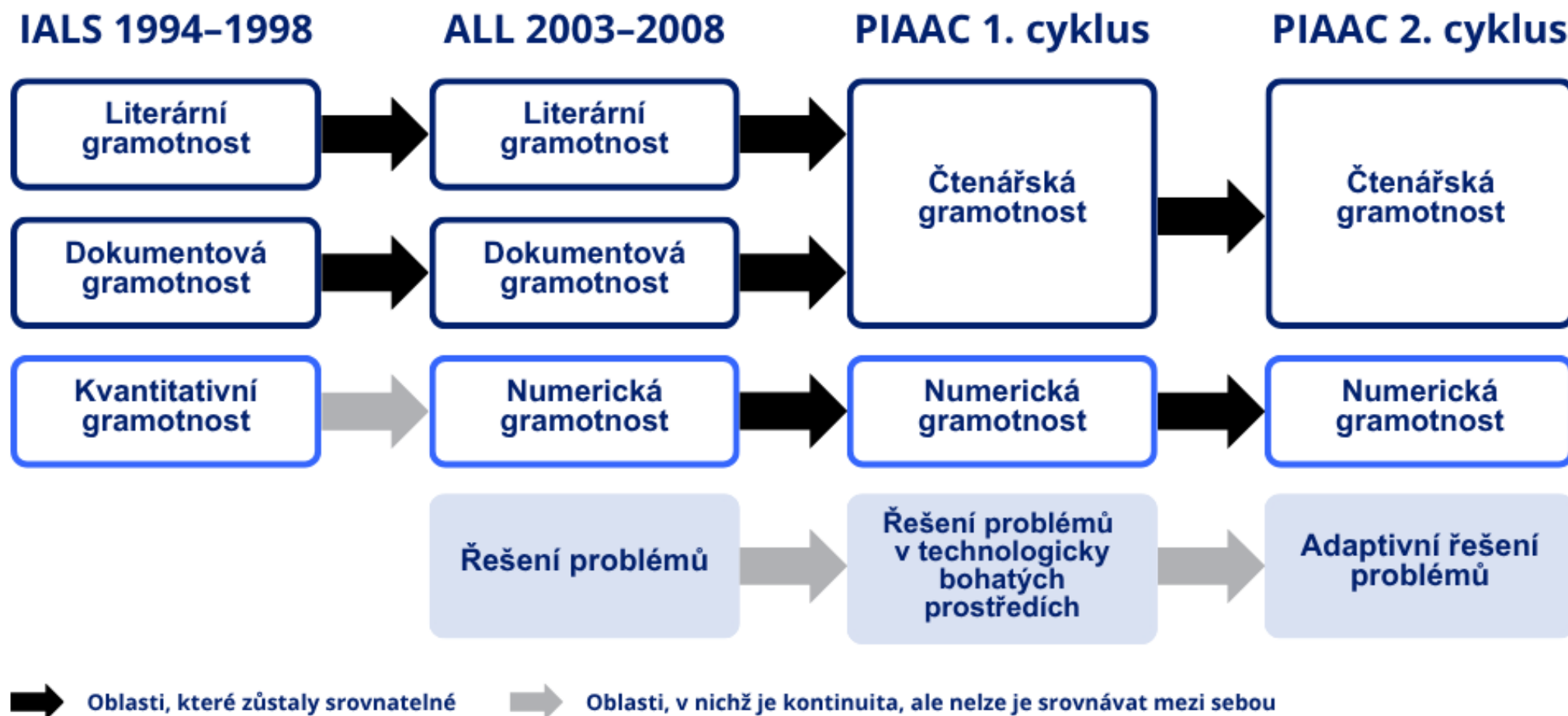
Building the Skills of the 21st Century for All

7. konference PIAAC v Madridu (11.–12. 12. 2025)

- **Čtení v digitálním věku:** úvodní přednáška, jak digitalizace mění procesy čtení, porozumění a učení – s významnými dopady na rozvoj dovedností v průběhu celého života (Elina Segers)
- **Budoucnost PIAAC a tvorba politiky založené na datech** – závěrečná diskuse vedená Claudií Tamassia (PIAAC, OECD)

Základní dovednosti / funkční gramotnost

Vymezení pojmů – PIAAC

Složka lidského kapitálu	Vymezení
Znalosti (<i>Knowledge</i>)	Soubor faktů, principů, teorií a postupů relevantních pro určitou oblast práce nebo studia
Dovednosti (<i>Skills</i>)	Schopnost uplatňovat znalosti a využívat know-how k plnění úkolů a řešení problémů. Dovednosti se obvykle dále dělí na: • kognitivní dovednosti • technické dovednosti • interpersonální a intrapersonální (nebo sociální a emoční dovednosti) • komunikační dovednosti
Kompetence (<i>Competency/</i> <i>Application</i>)	Schopnost vhodně používat znalosti a dovednosti v reálných kontextech a situacích. Kompetence bývá často chápána jako schopnost jednat odpovědně a samostatně .
Osobní charakteristiky (<i>Personal Attributes</i>)	Osobnostní rysy, typické způsoby jednání a fyzické charakteristiky jako například síla, manuální zručnost, výška nebo osobní vzhled, které mohou mít hodnotu na trhu práce

Testované a sledované oblasti: důraz na přenositelné znalosti a dovednosti

Složka	Obecně přenositelná (generická)
Znalosti	Testovány v omezené míře (čtenářská a numerická gramotnost)
Dovednosti (kognitivní)	Testovány (čtenářská gramotnost, numerická gramotnost a řešení problémů)
Dovednosti (technické)	Hodnoceny nepřímo / v omezené míře v BQ* (využívání dovedností)
Dovednosti (sociální a emoční)	Hodnoceny v BQ na základě vlastního hodnocení (zejména BFI-2-S/BFI-2-XS)
Kompetence / aplikace v reálných situacích	Nehodnoceny
Osobní charakteristiky	Nehodnoceny

* BQ: doprovodný dotazník (Background questionnaire)

Konceptuální rámce testovaných dovedností

	Čtenářská gramotnost	Numerická gramotnost	Adaptivní řešení problémů
Definice	Schopnost získávat přístup k psaným textům, porozumět jim, hodnotit a reflektovat je za účelem dosahování svých cílů, rozvíjení svých vědomostí a potenciálu a účasti na životě společnosti.	Schopnost získávat, používat a kriticky zvažovat matematický obsah, informace a představy, vyjádřené různými způsoby, s cílem zapojovat se do rozmanitých matematických situací života dospělých a zvládat jejich nároky	Schopnost dosahovat vlastních cílů v dynamické situaci, v níž není způsob řešení bezprostředně známý. Vyžaduje zapojení kognitivních a metakognitivních procesů pro vymezení problému, vyhledávání informací a aplikaci řešení v různorodých informačních prostředích a kontextech.
Kognitivní procesy	• Přístup k textům • Porozumění • Vyhodnocení	• Rozpoznat a uchopit situaci matematicky • Použít matematiku v praxi • Hodnotit, kriticky reflektovat a posuzovat	• Vymezení problému • Vyhledávání relevantních informací • Aplikace řešení
Kontexty	• Pracovní • Osobní • Občansko-společenský • Vzdělávání a školení	• Pracovní • Osobní • Společenská/komunitní oblast	• Pracovní • Osobní • Společenská/komunitní oblast

Jaké úlohy v PIAAC ne/najdeme?

Farmář chová krávy a slepice.
Vidí 50 nohou a 18 hlav.
Kolik je krav a kolik je slepic?

Oddíl 1 – Otázka 1/1

Podívejte se na reklamu na výprodej obuvi. Pomocí číselné klávesnice napište odpověď na následující otázku.

Kolik byste ve výprodeji zaplatili za tyto dva páry vyobrazené obuvi?

Kč

Běžecká obuv

VÝPRODEJ! Kupte jeden pár – a získejte druhý (ve stejné nebo nižší hodnotě) za polovinu ceny!

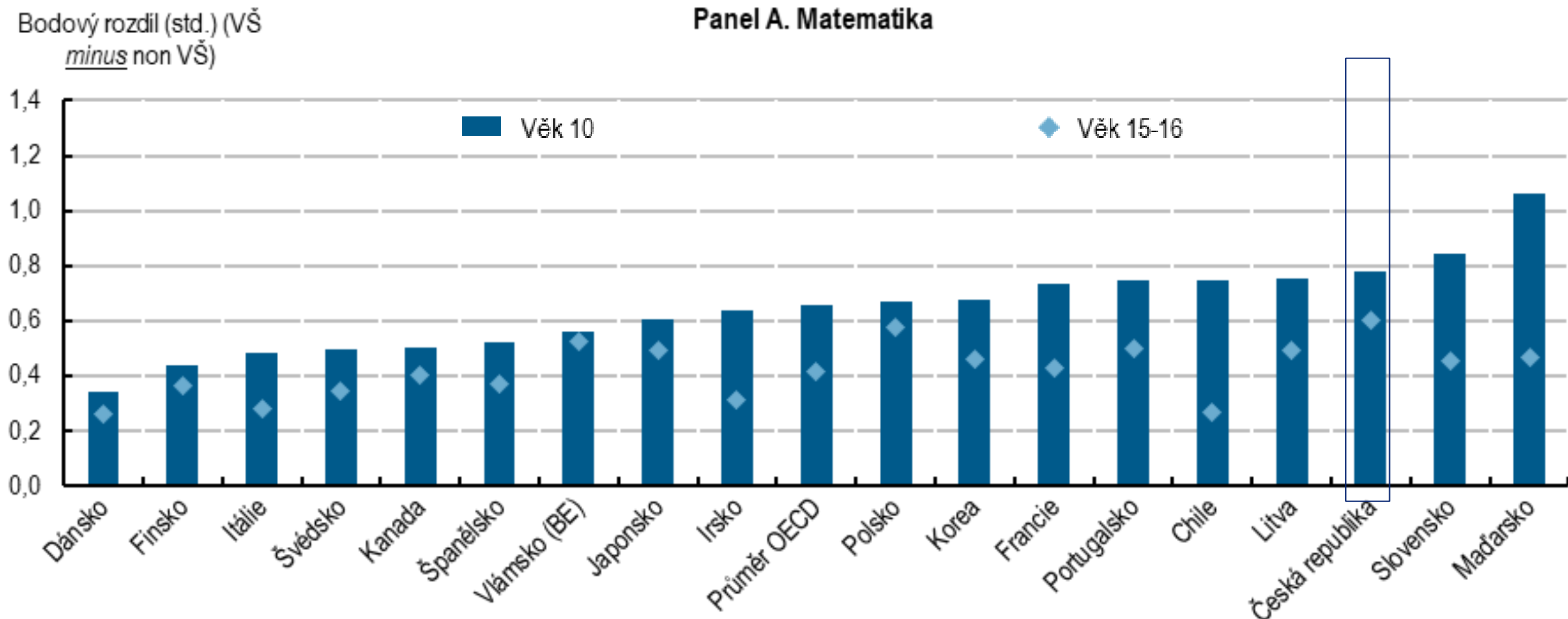

295 Kč

342 Kč

Rozdíl v matematických dovednostech žáků podle vzdělání rodičů

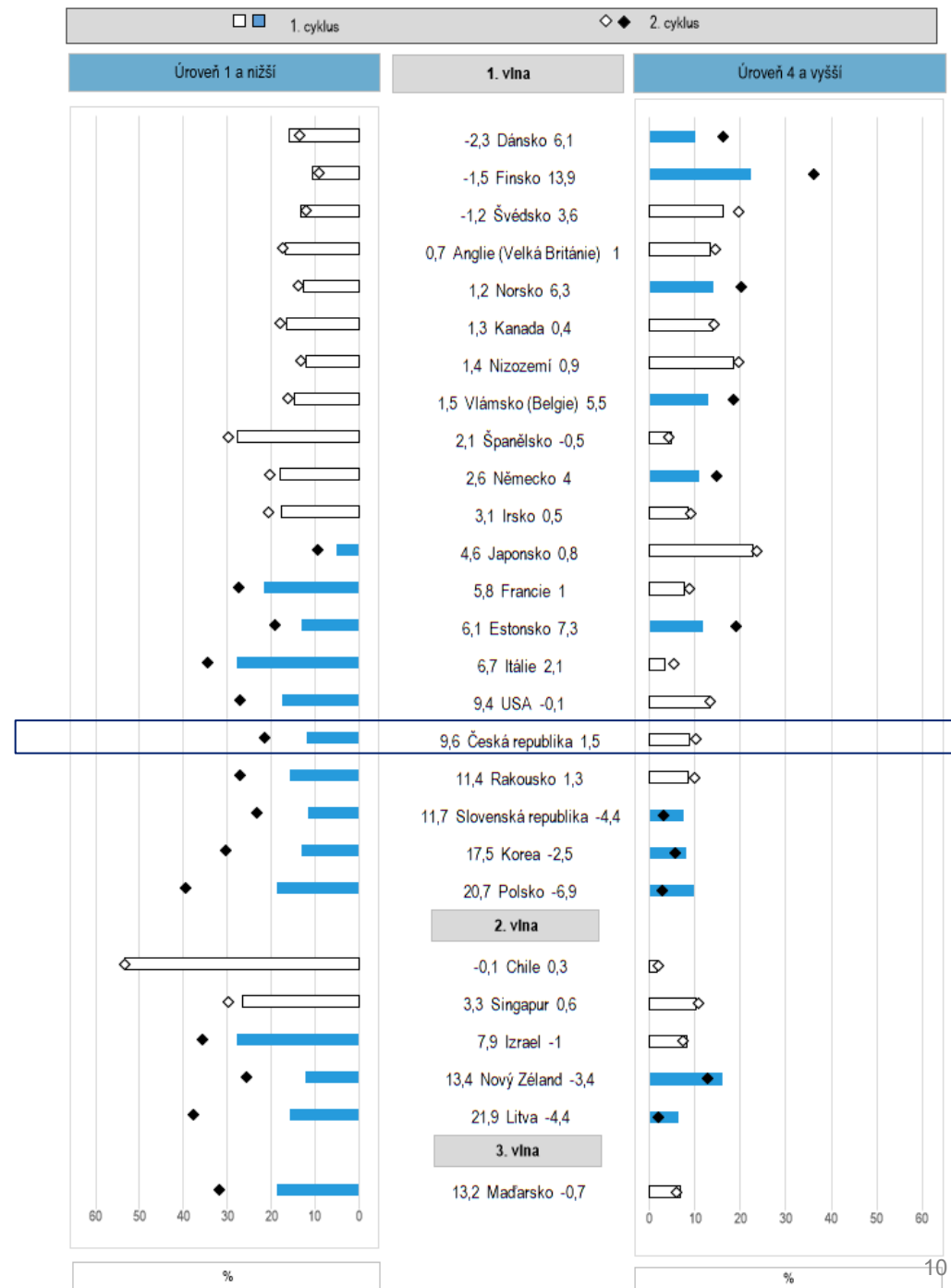

Zdroj: TIMSS (2015) a PISA (2022) dle OECD (2025), OECD Skills Outlook 2025: Building the Skills of the 21st Century for All, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/26163cd3-en>.

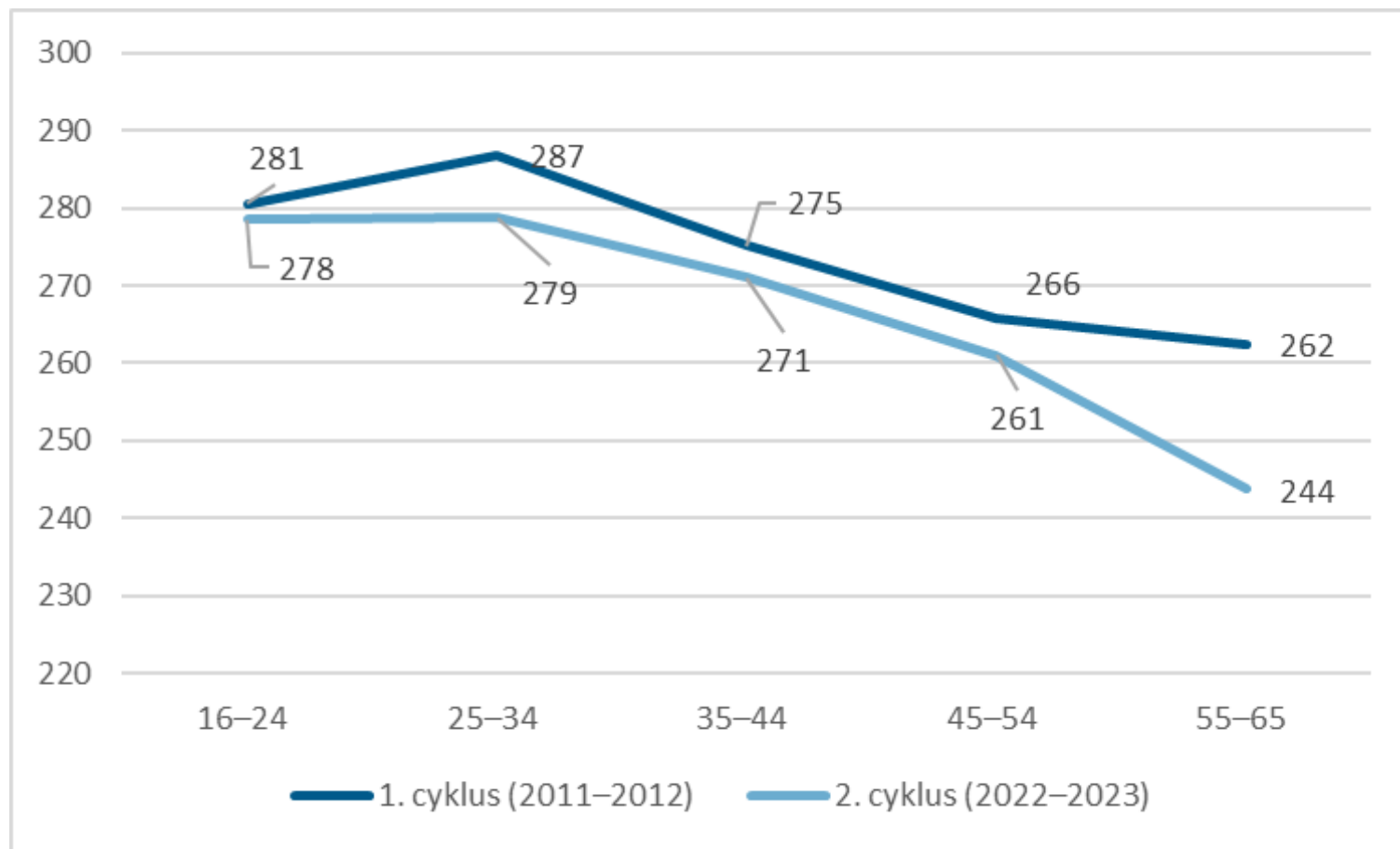
Podíl dospělých na nejnižších a nejvyšších úrovních dovedností ve čtenářské gramotnosti

1. a 2. cyklus (16–65 let bez DI, před a po zohlednění dem. změn; převáženo podle věku, původu a pohlaví)

- V mnoha zemích včetně ČR se významně zvýšil podíl těch, kteří dosahují jen úrovně 1 nebo nižší
- V ČR dosahuje pouze úrovně 1 nebo nižší 21,5 % dospělých (oproti 11,9 % v 1. cyklu)
- Zvýšil se rozdíl mezi dospělými s nejvyššími a nejnižšími dovednostmi

Srovnání skóre ve čtenářské gramotnosti v 1. a 2. cyklu PIAAC podle věku (bez DI)

Sociální a emoční dovednosti (Big5)

- Původní **cíl z roku 2017** byl zařadit *osobnostní rysy, postoje, motivy a dispozice, u nichž je doložená souvislost s dovednostmi, účastí na vzdělávání, trhem práce i s dalšími výsledky, jako je well-being.*“

Education Skills Outlook 2025:

- Existují důležité koncepční rozdíly mezi dovednostmi zpracovávat informace a sociálně-emočními dovednostmi – více nemusí být (vždy) lépe (extraverze, svědomitost)
- Optimální úroveň sociálních a emočních dovedností se liší v závislosti na kontextu a v průběhu životní dráhy
- Pokud je nejistota klíčovým rysem 21. století, stává se adaptabilita zásadní schopností. Adaptabilita přitom vychází z vyvážené kombinace různých dovedností – jak kognitivních, tak sociálních a emočních – v rámci rozmanité populace
- Zvláště otevřenost vůči zkušenosti je korelována se socio-ekonomickým statusem

„Odras obrazu, který o sobě jednotlivci mají, a toho, do jaké míry se domnívají, že dané typy chování jsou považovány za žádoucí lidmi, na nichž jim záleží, a v situacích, jimž jsou obvykle vystaveni.“

Povolání s nejvyšší a nejnižší otevřeností vůči zkušenosti

- 265x – Tvůrčí a výkonní umělci
- 2652 – Hudebníci, zpěváci a skladatelé
- 2651 – Výtvarní umělci
- 2355 – Ostatní učitelé uměleckých předmětů
- 2354 – Ostatní učitelé hudby
- 7513 – Výrobci mléčných výrobků
- 613x – Smíšené pěstitele plodin a chovatelé hospodářských zvířat
- 83xx – Řidiči a obsluha pojízdných zařízení
- 752x – Zpracovatelé dřeva, výrobci nábytku a příbuzní pracovníci
- 834x – Obsluha pojízdných strojů a zařízení

Diskuse zástupců zemí zapojených v PIAAC a OECD

- Výzkum PIAAC pro 3. cyklus čelí tlaku na zkrácení dotazníku i testů a zlevnění: větší změny vyžadují systematičtější přípravu i debaty uvnitř zemí
- OECD zvažuje kvůli tlaku na úspory a zkrácení dotazníku možnosti propojení domén (výrazná korelace) – „*zpracování informací*“ a větší modularizaci výzkumu
vs.
- Zástupci zemí uvažují z perspektivy příběhu a vysvětlitelnosti toho, co se měří a jak je to možné zlepšovat
- Shoda evropských zemí je na potřebě věnovat **pozornost mediální gramotnosti, kritickému myšlení, dopadům technologií a AI a přehodnotit měření sociálních a emočních dovedností**
- Zároveň potřebujeme nově zmapovat, co dospělí dělají, když vyhledávají a posuzují informace

Děkuji za pozornost

Webové stránky projektu PIAAC v ČR: piaac.cz

Kontakt
Petra Holečková
petra.holeckova@npi.cz

Národní pedagogický institut
České republiky
Senovážné náměstí 872/25
110 00 Praha 1
npi.cz